

Sygn. akt I NSKP 5/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 maja 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Ewa Stefańska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Paweł Czubik

SSN Paweł Księżak

w sprawie z powództwa G. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S.
przeciwko Prezesowi Urzędu Regulacji Energetyki
o wymierzenie kary pieniężnej
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 5 maja 2021 r.,
skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 19 czerwca 2019 r., sygn. akt VII AGa (...)

**uchyla zaskarżony wyrok w całości i przekazuje sprawę
Sądowi Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania,
pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Decyzją (...) z 23 grudnia 2015 r. Prezes Urzędu Regulacji Energetyki (dalej: „Prezes URE”; „pozwany”) wymierzył G. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w S. (dalej: „G.”; „spółka”; „powód”) karę pieniężną w wysokości 492 487,70 złotych za to, że spółka,

prowadząc koncesjonowaną działalność gospodarczą w zakresie wytwarzania ciepła oraz przesyłania i dystrybucji ciepła, w okresie od 1 sierpnia 2014 r. do 30 września 2015 r. stosowała ceny i stawki opłat bez zachowania obowiązku, o którym mowa w art. 47 ust. 1 ustawy z 10 kwietnia 1997 r. - Prawo energetyczne (Dz.U. z 2012 r., poz. 1059, ze zm.; dalej: „p.e.”) - czym naruszyła przepis art. 56 ust. 1 pkt 5 p.e. Według Prezesa URE, powód we wskazanym okresie w sposób nieuprawniony stosował w rozliczeniach z odbiorcami ceny i stawki opłat bez dopełnienia obowiązku przedłożenia ich regulatorowi rynku do zatwierdzenia.

G. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w S. wniosła odwołanie od powyższej decyzji, zaskarżając ją w całości oraz wnosząc o jej uchylenie. Decyzji tej zarzuciła naruszenie przepisów prawa materialnego oraz procesowego: art. 56 ust. 1 pkt 5 p.e., art. 56 ust. 3 i 6 p.e., art. 47 ust. 2c p.e., art. 47 ust. 2d p.e., oraz art. 6 i art. 8 k.p.a. w związku z art. 30 ust. 1 p.e.

Wyrokiem z 13 lipca 2018 r. Sąd Okręgowy w W. - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uchylił zaskarżoną decyzję.

Sąd Okręgowy ustalił, że G. posiada koncesję na wytwarzanie ciepła oraz na jego przesyłanie i dystrybucję. 1 lutego 2013 r. spółka złożyła do Prezesa URE wniosek o zatwierdzenie X taryfy dla ciepła. Decyzją z 27 czerwca 2013 r. taryfa ta została zatwierdzona przez Prezesa URE z okresem jej obowiązywania do 31 lipca 2014 r. G. zaczął stosować X taryfę dla ciepła w rozliczeniach z odbiorcami poczynawszy od 1 sierpnia 2013 r. 11 lipca 2014 r. do Prezesa URE wpłynął wniosek G. o zatwierdzenie kolejnej XI taryfy dla ciepła. Decyzją z 11 grudnia 2014 r. Prezes URE odmówił zatwierdzenia przedłożonej taryfy. Przyczyną wydania decyzji o treści negatywnej, pomimo zaproponowania w taryfie XI ogólnego spadku cen i stawek opłat o 3,41 %, był fakt zawyżenia przez spółkę kosztów uzasadnionych. Od powyższej decyzji G. złożył odwołanie do Sądu Okręgowego w W. - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Sąd ten postanowieniem z 31 marca 2015 r., wydanym w sprawie o sygn. akt XVII AmE (...), odrzucił odwołanie. G. wniosł od powyższego orzeczenia zażalenie, które zostało oddalone przez Sąd Apelacyjny w (...) postanowieniem z 8 października 2015 r. (sygn. akt VI ACz (...)). 20 stycznia 2015 r. do Prezesa URE wpłynął kolejny wniosek G. o zatwierdzenie XI taryfy dla ciepła. Prezes URE zatwierdził przedmiotową taryfę 14 sierpnia 2015 r., przy uwzględnieniu ogólnego spadku wysokości cen i stawek opłat za ciepło w wysokości 5,57 %. Taryfa ta zaczęła obowiązywać w rozliczeniach z odbiorcami poczynawszy od 1 października 2015 r. W okresie od 1 sierpnia 2014 r. do 30 września 2015 r. G. stosował w rozliczeniach z odbiorcami X taryfę dla ciepła.

Sąd Okręgowy uznał, że w świetle okoliczności faktycznych sprawy brak było podstaw do nałożenia na powoda kary pieniężnej za stosowanie w okresie od 1 sierpnia 2014 r. do 30 września 2015 r. w rozliczeniach z odbiorcami stawek i cen z poprzednio

obowiązującej taryfy X. Konkluzję tę wywiódł z wykładni art. 56 ust. 1 pkt 5 p.e., który w takim przypadku przewiduje obowiązek nałożenia kary, lecz tylko na te podmioty, które stosują ceny i taryfy nie przestrzegając obowiązku ich przedstawienia Prezesowi URE do zatwierdzenia. Tymczasem, zdaniem Sądu pierwszej instancji, powodowi nie można było postawić zarzutu nieprzestrzegania obowiązku przedstawienia organowi taryfy do zatwierdzenia, skoro jeszcze przed upływem okresu, w jakim był upoważniony do stosowania taryfy X (tj. do 31 lipca 2014 r.), złożył wniosek o zatwierdzenie kolejnej XI taryfy.

Sąd pierwszej instancji nie miał wątpliwości, że w spornym okresie, do czasu zatwierdzenia XI taryfy, powód był uprawniony do stosowania cen i stawek wynikających z poprzednio obowiązującej X taryfy. Uprawnienie to wynikało z art. 47 ust. 2c p.e., który to przepis jednoznacznie wskazuje, że dotychczasowa taryfa może być stosowana po upływie okresu, na jaki została ustalona, do czasu wejścia w życie nowej taryfy, jeżeli Prezes nie wydał decyzji lub toczy się postępowanie odwoławcze od decyzji Prezesa URE. Tym samym, skoro przed upływem okresu obowiązywania X taryfy dla ciepła, przedłożona została przez powoda do zatwierdzenia nowa XI taryfa, to - w ocenie Sądu Okręgowego - w myśl powołanej regulacji G. mógł stosować dotychczasową X taryfę, gdyż toczyło się postępowanie odwoławcze od decyzji Prezesa URE odmawiającej zatwierdzenia XI taryfy, a termin końcowy stosowania X taryfy upływał w dniu wejścia w życie nowej taryfy. Sąd pierwszej instancji uznał, że w związku ze złożeniem do zatwierdzenia kolejnej taryfy powód był uprawniony do stosowania taryfy dotychczasowej co najmniej do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia sprawy w przedmiocie zatwierdzenia nowej taryfy.

Sąd Okręgowy zauważył, że przepisy Prawa energetycznego nie przewidują z jakim wyprzedzeniem - przed upływem okresu obowiązywania poprzedniej taryfy - przedsiębiorstwo energetyczne powinno przedłożyć nową taryfę do zatwierdzenia. W związku z tym, w świetle zasady „co nie jest zabronione jest dozwolone”, spółka mogła przedłożyć nową taryfę do zatwierdzenia nawet jeden dzień przed upływem okresu, na jaki została ustalona poprzednia taryfa. To organ regulacyjny powinien posiadać służby tak zorganizowane, aby w jak najkrótszym czasie rozstrzygnąć kwestię zatwierdzenia lub odmowy zatwierdzenia taryfy.

Zdaniem Sądu pierwszej instancji, w sprawie nie zaszła również podstawa do zastosowania art. 47 ust. 2d p.e., przewidującego zakaz stosowania dotychczasowej taryfy do czasu zatwierdzenia nowej. Sąd Okręgowy zauważył, że co prawda spełniona została przesłanka związana z odmową zatwierdzenia nowej XI taryfy, jednak nie były spełnione dalsze okoliczności uregulowane w tym przepisie. Decyzja Prezesa URE odmawiająca zatwierdzenia XI taryfy nie była bowiem uzasadniona koniecznością obniżenia cen i stawek opłat poniżej cen i stawek opłat zawartych w dotychczasowej taryfie, a także nie wynikała z udokumentowanych i opisanych zmian zewnętrznych warunków wykonywania przez

przedsiębiorstwo energetyczne działalności gospodarczej, lecz była związana z obniżeniem wartości kosztów wynagrodzeń poprzez zmniejszenie liczby zatrudnionych i outsourcing kosztów usług na podmiot zewnętrzny. W tym stanie rzeczy, nie znajdując podstaw do nałożenia na powoda kary pieniężnej, o jakiej mowa w art. 56 ust. 1 pkt 5 p.e., Sąd Okręgowy uchylił zaskarżoną decyzję jako wydaną bez podstawy prawnej.

Prezes URE złożył apelację od wyroku Sądu Okręgowego w W., zaskarżając go w całości. Przedmiotowemu orzeczeniu zarzucił naruszenie art. 233 § 1 k.p.c.; art. 56 ust. 1 pkt 5 p.e.; art. 47 ust. 2c i ust. 2d p.e.

Wyrokiem z 19 czerwca 2019 r. Sąd Apelacyjny w (...) zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w W. w ten sposób, że oddalił odwołanie.

Sąd Apelacyjny przyjął za własne ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego, za wyjątkiem tych dotyczących przyczyn wydania przez Prezesa URE decyzji odmawiającej zatwierdzenia XI taryfy. Natomiast zakwestionował dokonaną przez Sąd pierwszej instancji ocenę prawną, uznając za zasadne podniesione w apelacji pozwanego zarzuty naruszenia art. 56 ust. 1 pkt 5 p.e. oraz 47 ust. 2c i ust. 2d p.e.

Sąd odwoławczy zwrócił uwagę na wyrok z 13 stycznia 2016 r., III SK 6/15, w którym Sąd Najwyższy wyraził zapatrywanie, że art 56 ust. 1 pkt 5 p.e. sankcjonuje niektóre naruszenia art. 47 p.e. Wskazał, że w orzeczeniu tym poza zakres represyjnego oddziaływania przedmiotowego unormowania wyjąto delikt opisany w art. 56 ust. 1 pkt 5a p.e., który stanowi, że karze pieniężnej podlega ten, kto nie przedkłada do zatwierdzenia taryfy wbrew żądaniu Prezesa URE, o którym mowa w art. 47 ust. 1 p.e. Sąd Apelacyjny zauważył, że w stanie faktycznym, na gruncie którego zapadło powołane orzeczenie Sądu Najwyższego, stosowny wniosek taryfowy został złożony w terminie, choć zaledwie na trzy dni przed upływem okresu obowiązywania poprzedniej taryfy, a nowa taryfa ostatecznie została zatwierdzona. Tymczasem w rozpoznawanej sprawie Prezes URE odmówił zatwierdzenia taryfy objętej wnioskiem złożonym przed upływem terminu obowiązywania dotychczasowej taryfy.

Sąd Apelacyjny wskazał również, że według stanowiska Sądu Najwyższego wyrażonego w sprawie III SK 6/15, wyłączona jest możliwość nałożenia na przedsiębiorstwo energetyczne kary pieniężnej za stosowanie dotychczasowej taryfy w okresie między jej wygaśnięciem a zakończeniem postępowania w sprawie zatwierdzenia nowej taryfy, bowiem zgodnie z art. 47 ust. 2c p.e. stara taryfa stosowana jest nadal z mocy przepisu prawa; a przy tym, z treści art. 56 ust. 1 pkt 5 p.e. wynika, że przepis ten nie karze za stosowanie starej taryfy w sytuacji zbyt późnego przedstawienia nowej taryfy do zatwierdzenia. W ocenie Sądu odwoławczego, powyższe wywody Sądu Najwyższego nie wykluczają jednak możliwości nałożenia na przedsiębiorcę kary w przypadkach, gdy

dotychczasowa taryfa nie jest stosowana w dalszym ciągu z mocy prawa, a delikt zarzucany przedsiębiorcy nie polega na zbyt późnym przedstawieniu nowej taryfy do zatwierdzenia.

Sąd drugiej instancji stanął na stanowisku, że sam fakt złożenia wniosku taryfowego w okresie obowiązywania dotychczasowej taryfy nie przesądza o tym, że na przedsiębiorcę nie może zasadnie zostać nałożona kara na podstawie art. 56 ust. 1 pkt 5 p.e. Z art. 56 ust. 1 pkt 5 p.e. wynika bowiem, że art. 47 p.e. konstytuuje obowiązek przedstawienia Prezesowi URE do zatwierdzenia cen i taryf. Aby móc zasadnie stwierdzić jego wypełnienie, należy ustalić, czy stosowny wniosek spełnia określone wymagania. W przypadku, gdy decyzja Prezesa URE odmawiająca zatwierdzenia taryfy jest uzasadniona koniecznością obniżenia cen i stawek opłat poniżej cen i stawek opłat zawartych w dotychczasowej taryfie i wynika z udokumentowanych i opisanych zmian zewnętrznych warunków wykonywania przez przedsiębiorstwo energetyczne działalności gospodarczej, uprawnione jest nałożenie na przedsiębiorcę kary na podstawie art. 56 ust. 1 pkt 5 p.e. i to pomimo tego, że pod względem formalnym wniosek taryfowy został złożony przed upływem terminu obowiązywania dotychczasowej taryfy.

Według Sądu Apelacyjnego, przyjęty kierunek wykładni art. 56 ust. 1 pkt 5 p.e. nie prowadzi do rozszerzenia zakresu normy sankcjonującej poza jej językowe brzmienie. Uznał, że przy uwzględnieniu zasad właściwych prawu karnemu, dopuszczalne jest stwierdzenie, iż pojęcie obowiązku przedstawienia taryfy, o którym mowa w art. 47 p.e., obejmuje zobowiązanie przedsiębiorcy do przedstawienia wniosku spełniającego wymagania treściowe, które wynikają z powołanego przepisu.

Sąd odwoławczy nie podzielił jednocześnie zapatrywania Sądu Okręgowego w zakresie stwierdzenia, że wydana w sprawie decyzja odmawiająca zatwierdzenia XI taryfy nie została uzasadniona koniecznością obniżenia cen i stawek opłat poniżej cen i stawek opłat zawartych w dotychczasowej taryfie, wynikającą z udokumentowanych i opisanych zmian zewnętrznych warunków wykonywania przez przedsiębiorstwo energetyczne działalności gospodarczej. Sąd drugiej instancji podkreślił, iż w decyzji tej Prezes Urzędu jednoznacznie wskazał, że do przyczyn, dla których odmówił on zatwierdzenia taryfy, należy fakt zawyżenia kosztów miału węgla kamiennego. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, element ten mieści się w zakresie pojęcia „zewnętrznych warunków wykonywania działalności”.

Sąd Apelacyjny zakwestionował również stanowisko Sądu Okręgowego, według którego na ustalenie tego, czy spełnione zostały przesłanki nałożenia kary na powoda, mogą wpłynąć poglądy wyrażone przez organ w kolejnym postępowaniu o zatwierdzenie taryfy. Okoliczność, że Prezes Urzędu wyrażał w nim poglądy sprzeczne z obecnie prezentowanymi, miałyby znaczenie w rozpoznawanej sprawie, gdyby w wyniku niekonsekwencji organu doszło do wprowadzenia ukaranego w błąd skutkujący

popętnieniem przez niego deliktu. W badanej sprawie do zaistnienia takiej sytuacji jednak nie doszło.

G. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w S. wniosła skargę kasacyjną od powyższego wyroku Sądu Apelacyjnego w (...), zaskarżając go w całości. Powód zarzucił naruszenie:

1. art. 56 ust. 1 pkt 5 p.e. poprzez jego błędne zastosowanie, polegające na przyjęciu, że powód ponosi odpowiedzialność za stosowanie cen i stawek opłat bez przestrzegania obowiązku ich przedstawienia do zatwierdzenia Prezesowi URE, mimo iż powód przedstawił taryfę do zatwierdzenia, stosując do czasu wydania decyzji Prezesa URE w przedmiocie zatwierdzenia nowej taryfy dotychczasową taryfę zgodnie z dyspozycją art. 47 ust. 2c p.e.;
2. art. 56 ust. 1 pkt 5 p.e. poprzez jego błędne zastosowanie, polegające na przyjęciu, że po upływie okresu obowiązywania taryfy decyzja administracyjna Prezesa URE o zatwierdzenia taryfy wygasa i dalsze stosowanie tej taryfy jest równoznaczne z naruszeniem art. 56 ust. 1 pkt 5 p.e.;
3. art. 47 ust. 2d p.e. poprzez jego zastosowanie, pomimo braku podstaw do jego zastosowania, skutkujące błędnym uznaniem, że powód nie był uprawniony do stosowania taryfy dotychczasowej do czasu wydania przez Prezesa URE decyzji zatwierdzającej nową taryfę, jak również z uwagi na toczące się postępowanie odwoławcze;
4. art. 47 ust. 2c p.e. poprzez jego niezastosowanie, skutkujące błędnym uznaniem, że powód nie był uprawniony do stosowania dotychczasowej taryfy do czasu wydania przez Prezesa URE decyzji zatwierdzającej nową taryfę, jak również z uwagi na toczące się postępowanie odwoławcze;
5. art. 47 ust. 2d p.e. poprzez jego błędne zastosowanie, pomimo braku podstaw do jego zastosowania, w związku z treścią decyzji Prezesa URE z 11 grudnia 2014 r., która nie została wydana w warunkach określonych w art. 47 ust. 2d p.e., a jej treść, jak również treść ogłoszenia przez Prezesa URE o wydaniu tej decyzji w Dzienniku Urzędowym Województwa (...) jednoznacznie wskazuje, że przyczyną odmowy zatwierdzenia taryfy dla ciepła była „niezgodność wnioskowanej do zatwierdzenia taryfy do wymagań określonych w art. 44-46 p.e., w szczególności planowanych kosztów paliw, kosztów usług obcych i kosztów wynagrodzeń”;
6. art. 56 ust. 3 i 6 p.e. poprzez utrzymanie w mocy wysokości kary w nadmiernej wysokości, wynikające z przyjęcia, że kara powinna stanowić równowartość różnicy w przychodach uzyskanych w kwestionowanym przez

Prezesa URE okresie, co nie wynika z dyspozycji wskazanych przepisów Prawa energetycznego;

7. art. 56 ust. 6a p.e. poprzez błędne ustalenie stopnia szkodliwości działalności powoda i uznanie, że w przedmiotowej sprawie zachodzi znaczny stopień szkodliwości społecznej, jak również uznanie zawinionego działania powoda, a w konsekwencji ustalenie, że nie zaszyły przesłanki do odstąpienia od wymierzenia kary.

Powód wniósł o uchylenie i zmianę zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez oddalenie w całości apelacji pozwanego; ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku W całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania. Powód wniósł jednocześnie o zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Prezes URE w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o jej oddalenie oraz o zasądzenie na swoją rzecz zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest zasadna w zakresie, w jakim prowadzi do uchylenia zaskarżonego wyroku w całości i przekazania sprawy Sądowi Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania.

W części, w jakiej skarżący kwestionuje sam fakt nałożenia na niego kary pieniężnej (a nie jej wysokość), podniesione przez niego zarzuty sprowadzają się do wadliwego zastosowania przez Sąd Apelacyjny art. 56 ust. 1 pkt 5 p.e. i art. 47 ust. 2d p.e., a także niezastosowania art. 47 ust. 2c p.e. Sąd odwoławczy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku przyjął bowiem, że do powoda nie miał zastosowania art. 47 ust. 2c p.e., ponieważ we wskazanym w przedmiotowej decyzji Prezesa URE okresie (od 1 sierpnia 2014 r. do 30 września 2015 r.) nie był on uprawniony do stosowania w dalszym ciągu dotychczasowej taryfy z mocy prawa, natomiast należało do niego stosować art. 47 ust. 2d p.e., skoro decyzja Prezesa URE odmawiająca zatwierdzenia taryfy była uzasadniona koniecznością obniżenia cen i stawek opłat poniżej ceń i stawek opłat zawartych w dotychczasowej taryfie. Z tych przyczyn, w ocenie Sądu drugiej instancji, powód wypełnił przesłanki nałożenia na niego kary pieniężnej, o których mowa w art. 56 ust. 1 pkt 5 p.e. Tymczasem - według skarżącego - w zaskarżonym wyroku błędnie przyjęto przyczynę wydania przez organ

decyzji o odmowie zatwierdzenia taryfy, która w rzeczywistości nie pokrywała się z treścią art. 47 ust. 2d p.e. W konsekwencji Sąd Apelacyjny w niniejszej sprawie błędnie odmówił zastosowania art. 47 ust. 2c p.e., a następnie wadliwie zastosował art. 56 ust. 1 pkt 5 p.e.

Według treści powyższych przepisów w brzmieniu obowiązującym w okresie, którego dotyczy zawarty w decyzji Prezesa URE zarzut stosowania przez powoda cen i stawek opłat bez zachowania obowiązku, o którym mowa w art. 47 ust. 1 p.e., tj. od 1 sierpnia 2014 r. do 30 września 2015 r.: a) art. 56 ust. 1 pkt 5 p.e. - karze pieniężnej podlegał ten, kto: stosował ceny i taryfy, nie przestrzegając obowiązku ich przedstawienia Prezesowi URE do zatwierdzenia, o którym mowa w art. 47 p.e.; b) art. 47 ust. 2c p.e. - w przypadku upływu okresu, na jaki została ustalona taryfa, do dnia wejścia w życie nowej taryfy stosowało się taryfę dotychczasową, jeżeli: (1) decyzja Prezesa URE nie została wydana albo (2) toczyło się postępowanie odwoławcze od decyzji Prezesa URE; c) art. 47 ust. 2d p.e. - taryfy dotychczasowej, o której mowa w ust. 2c, nie stosowało się, jeżeli decyzja Prezesa URE odmawiająca zatwierdzenia taryfy była uzasadniona koniecznością obniżenia cen i stawek opłat poniżej cen i stawek opłat zawartych w dotychczasowej taryfie i wynikała z udokumentowanych i opisanych zmian zewnętrznych warunków wykonywania przez przedsiębiorstwo energetyczne działalności gospodarczej. Przepisy powołane pod literami b) i c) regulują zasady stosowania przez przedsiębiorstwa energetyczne taryf w tzw. okresie przejściowym, a więc po upływie okresu obowiązywania dotychczasowej taryfy, wskazanego w decyzji o jej zatwierdzeniu, jeżeli nowa taryfa nie weszła jeszcze w życie. Mają one na celu ochronę interesów odbiorców, z którymi przedsiębiorcy energetyczni zawarli umowy o dostarczanie paliw lub energii.

Zgodnie z art. 5 ust. 1 p.e. dostarczanie paliw gazowych lub energii odbywa się na podstawie umowy sprzedaży i umowy o świadczenie usług przesyłania lub dystrybucji albo umowy sprzedaży, umowy o świadczenie usług przesyłania lub dystrybucji i umowy o świadczenie usług magazynowania paliw gazowych lub umowy o świadczenie usług skraplania gazu. Umowy, na podstawie których odbywa się dostarczanie paliw gazowych lub energii, są umowami w rozumieniu Kodeksu cywilnego i należą do kategorii umów dwustronnie zobowiązujących wzajemnych, albowiem przedsiębiorstwo energetyczne jest zobowiązane do sprzedaży lub dystrybucji paliw lub energii, natomiast odbiorca ma obowiązek uiszczać opłatę za dostarczone paliwa lub energię (zob. M. Gutowski, K. Smagieł, art. 5 w: Prawo energetyczne. Tom I. Komentarz do art. 1-11s, Wolters Kluwer, 2016), Zgodnie z art. 47 ust. 1 p.e. przedsiębiorstwa energetyczne posiadające koncesje są obowiązane do ustalania taryf dla paliw gazowych i energii, które podlegają zatwierdzeniu przez Prezesa URE. Chociaż status taryfy nie został jednoznacznie określony w prawie energetycznym, zgodnie z utrwaloną linią orzecniczą należy kwalifikować ją jako wzorzec umowy w rozumieniu art. 384 k.c. (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 7 lipca 2005 r., V CKN 855/04 i z 16 marca 2007 r., III GSK 388/06). Treść taryfy przedsiębiorstwa energetycznego

powinna stanowić integralną część umowy, na podstawie której odbywa się dostarczanie paliw gazowych lub energii (por. wyrok Sądu Najwyższego z 9 października 2019 r., I NSK 35/18). Gdyby ustawodawca nie wprowadził przepisu art. 47 ust. 2c p.e., pozwalającego w tzw. okresie przejściowym na stosowanie taryfy dotychczasowej, przedsiębiorca energetyczny musiałby - do czasu zatwierdzenia nowej taryfy - albo zaprzestać dostarczania paliw lub energii na rzecz odbiorców (co byłoby niezgodne z ich interesem), albo zawrzeć ze wszystkimi odbiorcami umowy, w których byłyby wskazane indywidualnie negocjowane ceny i opłaty (co byłoby bardzo uciążliwe dla przedsiębiorców energetycznych).

Trzeba przyjąć, że przedsiębiorca energetyczny, który został objęty ustawowym uprawnieniem do dalszego stosowania dotychczasowej taryfy na podstawie art. 47 ust. 2c p.e., albowiem w wymaganym terminie złożył wniosek o zatwierdzenie nowej taryfy, lecz Prezes URE nie wydał jeszcze decyzji w tym przedmiocie, albo zaskarżył odwołaniem decyzję Prezesa URE o odmowie zatwierdzenia nowej taryfy - nie powinien być traktowany jako ten, kto stosuje ceny i taryfy, nie przestrzegając obowiązku ich przedstawienia Prezesowi URE do zatwierdzenia (art. 56 ust. 1 pkt 5 p.e.). Ubocznie wskazać należy, że przedsiębiorca, który nie złożyłby we właściwym terminie wniosku o zatwierdzenie nowej taryfy i stosowałby taryfę dotychczasową, na mocy art. 47 ust. 2c p.e. byłby również - w interesie odbiorców - uprawniony do dalszego stosowania taryfy dotychczasowej. Natomiast w jego wypadku miałby zastosowanie art. 56 ust. 1 pkt 5 p.e. Ponadto karze pieniężnej na podstawie powołanego przepisu powinien podlegać przedsiębiorca stosujący nową taryfę, która nie została przedstawiona do zatwierdzenia. W tym wypadku Prezes URE dysponuje uprawnieniem do żądania od przedsiębiorcy przedstawienia taryfy do zatwierdzenia (art. 47 ust. 1 zd. drugie p.e.).

Wyjątek od istnienia ustawowego uprawnienia do dalszego stosowania dotychczasowej taryfy został przewidziany w art. 47 ust. 2d p.e. Przepis ten również ma na celu ochronę interesów odbiorców paliw lub energii i dotyczy sytuacji, w której Prezes URE odmówił zatwierdzenia taryfy, przy czym było to uzasadnione koniecznością obniżenia cen i stawek opłat poniżej cen i stawek opłat zawartych w dotychczasowej taryfie, a zarazem wniosek taki wynika z udokumentowanych i opisanych zmian zewnętrznych warunków wykonywania przez przedsiębiorstwo energetyczne działalności gospodarczej. W takich okolicznościach dalsze stosowanie przez przedsiębiorcę energetycznego taryfy dotychczasowej, która jest zawyżona, odbywałoby się ze szkodą dla interesów odbiorców. W razie wystąpienia przesłanki przewidzianej w art. 47 ust. 2d p.e., przedsiębiorca energetyczny nie może nadal stosować taryfy dotychczasowej i ma alternatywę: może - do czasu zatwierdzenia nowej (niższej) taryfy - zaprzestać dostarczania paliw lub energii na rzecz odbiorców (co byłoby niezgodne z ich interesem), albo zawrzeć ze wszystkimi odbiorcami umowy, w których będą wskazane indywidualnie negocjowane (niższe) ceny i

opłaty. Jak się wydaje, aby nie dopuścić do sytuacji uzasadniającej zastosowanie art. 47 ust. 2d p.e., przed upływem okresu obowiązywania taryfy Prezes URE może skorzystać z przepisu art. 47 ust. 2b p.e., ustalając w decyzji wydanej z urzędu współczynnik korekcyjny. Wówczas przedsiębiorca energetyczny byłby obowiązany stosować skorygowane (obniżone) ceny i stawki dotychczasowej taryfy, przy czym mógłby je stosować nadal do czasu zatwierdzenia taryfy nowej, na mocy art. 47 ust. 2c p.e. Natomiast skutkiem wyłączenia stosowania art. 47 ust. 2c p.e. na podstawie art. 47 i ust. 2d p.e., jest istnienie przesłanki do nałożenia na przedsiębiorcę energetycznego kary pieniężnej (art. 56 ust.1 pkt 5 p.e.). Nie korzysta on bowiem wówczas z mocy prawa z uprawnienia do stosowania w dalszym ciągu dotychczasowej taryfy.

Dokonując oceny prawnej sytuacji powoda w świetle ustalonych okoliczności faktycznych (którymi na mocy art 398¹³ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy jest związany), Sąd Apelacyjny bardzo pobieżnie i nieprecyzyjnie wypowiedział się co do istnienia przesłanek, o których mowa w art. 47 ust. 2c p.e. i art. 47 ust. 2d p.e., co powoduje, że po dokonaniu wnikliwej analizy podniesione przez skarżącego zarzuty mogą (choć nie muszą) okazać się zasadne. Ponownie rozpoznając sprawę Sąd Apelacyjny w (...) powinien zbadać następujące okoliczności faktyczne i na ich podstawie dokonać oceny prawnej kwestii, czy powód mógł nadal stosować taryfę dotychczasową na podstawie art. 47 ust. 2c p.e., a w szczególności czy zostały spełnione przesłanki: (a) niewydania decyzji przez Prezesa URE, (b) toczenia się postępowania odwoławczego, (c) wydania decyzji, o której mowa w art. 47 ust. 2d p.e. Badając przesłankę „toczenia się postępowania odwoławczego” Sąd Apelacyjny nie powinien ograniczać się do ustalenia faktu odrzucenia odwołania powoda, albowiem istotna jest przyczyna wydania tego orzeczenia, a w szczególności czy miała ona charakter pierwotny (uchybiecie terminu), czy następczy (nieuzupełnienie barków formalnych lub fiskalnych odwołań) - (szerzej na ten temat zob. wyrok Sądu Najwyższego z 17 grudnia 2015 r., V CSK 240/15). Natomiast oceniając istnienie przesłanki wydania decyzji, o której mowa w art. 47 ust. 2d p.e., Sąd odwoławczy powinien precyzyjnie ocenić decyzję Prezesa URE z 11 grudnia 2014 r. o odmowie zatwierdzenia taryfy, w której jako przyczynę odmowy wskazano „zawyżenie kosztów uzasadnionych”, a nie „konieczność obniżenia cen i stawek opłat poniżej cen i stawek opłat zawartych w dotychczasowej taryfie”, co dodatkowo powinno wynikać z „udokumentowanych i opisanych zmian zewnętrznych warunków wykonywania przez przedsiębiorstwo energetyczne działalności gospodarczej”. Tymczasem Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku zaniechał dokonania takiej analizy, odwołując się do sentencji i uzasadnienia powołanej decyzji.

Z tych przyczyn, na podstawie 398¹⁵ § 1 k.p.c. i art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c., orzeczono jak w sentencji.

